

ek

enzkészletek pénz
teríti és így meg
etmenetet.

viselhetetlenül
kamatot fizet
visszleszámi.
s a betéti ka
konverzió hírei
et idézik elő
számára.

ságok ötvenszá
os az egész nem
fenmaradó öz
vényekkel szán
amelyek árfo
csony lesz. A hi
15-20 százalék
A bankok kevés
lás alá eső tar
gedélyezett egy
re hat hónapot
és elmulasztá
elenti. A nagy
ztatja a memo
verzió nélkül is
lehetővé aratni.
Hogyan is volna képes a láthatatlan
halállal szembeállni az erőtlenség és azon
mód láthatatlan leszerelés.

Éz a leszerelés, amelynek nincs sem
íze, sem szaga és mire tudóre lélegzi az
ember, rájön, hogy nem a édes leszerelés,
hanem a láthatatlan gáz fojtogatja a
torokát.

Ébe tesszük le
szintézet sorsát

d más hátra —
thogy az állam
záz pénzintézet
át, amely likvi
slat megszava
enül bekövetke
reform csak az
os együttműkö
A jelen javas
ges elkönfiská
övöbeni kiépíté

k nélkül

“

an

leszerelési vi
s azt, hogy a
eli és elvárja
Fentartások
feladat meg
művet megal

an

an

nyel kapcsolat
getoianu pedig
a kérdés meg

anem

nyug

miatt

hibás, hanem
ek nem küld
ékokról szóló
apon belül a
zükséges öz

Lapkiadó Rt.
Str. Baron L.
h. Telefon 9-77

Taxa postală
platite în numerar
No. 224.716-929.

Szerkesztőség
és kiadóhiva
tal: Cluj

da Baron L. Po
Telefon: 9-77.
vonta 110.
600, eg
navor
egés
értés
szerit.
hanság
Elkükéik
rás meg

DI Kámaset ter Robert
Budapest
Dionét: 2 II e 8

KÉLET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Bermentellen
leveleket nem
fogadunk el.
Kéziratok meg
őrzésére és visszaküldésére nem vál
lakozunk. Főszerkesztő Dr. Marton
Ernö. Felelős szerkesztő Jámber
Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hát
szegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31

Ára 5 lej

Csütörtök 1932 febr. 11
5692. ÉV
ADAR 4. XV. ÉVF.
34. SZÁM

A láthatatlan halál és a láthatatlan leszerelés

Kellemesebb hírrel nem is lehetne meg
lepni a világot a leszerelési konferencia
napjaiban.

Egy francia kémikus pont most fedezte
fel a láthatatlan, színtelen és szagtalan
gázt.

— Ez a gáz a csodák csodája — lel
kesedett a kiváló mérnök a párizsi újság
írók előtt — nem látja az ember, ami
kor feléje közeledik, nem érzi a szagát,
amikor körülöleli, ha pedig tudóre szívja
az ember, már késő minden.

Ez hát az, ami még hiányzott nekünk.
A láthatatlan gáz, amivel láthatatlan
háborút lehet vívni és láthatatlan halált
lehet aratni.

Hogyan is volna képes a láthatatlan
halállal szembeállni az erőtlenség és azon
mód láthatatlan leszerelés.

Ez a leszerelés, amelynek nincs sem
íze, sem szaga és mire tudóre lélegzi az
ember, rájön, hogy nem a édes leszerelés,
hanem a láthatatlan gáz fojtogatja a
torokát.

Káosz

Minden jel arra mutat, hogy a jelen
legi kormány nem sokáig tarthatja ma
gát.

Nemcsak a szörnyű gazdasági és pénz
ügyi nehézségek miatt, amelyek még fel
fognak falni egy néhány kormányt.

Nemcsak azért, mert a kormány szak
értő tagjai nem rendelkeznek a szükséges
tapszalatokkal, a tapasztalt miniszte
rekből pedig a szakértelem hiányzott.

Hanem azért is, mert a kormány ve
zetői: Jorga és Argetoianu beadták a
válopt egymás ellen. A parlamentben
most már nyíltan támadják egymást a
miniszterelnök és a pénzügyminiszter hí
vei. Akik alig tíz hónapos kormányzás
után sietve untak rá a közös háztartás
örömeire.

A kormány menni fog, de senki sem
tudja, ki és mi következik azután. Zűr
zavar, bizonytalanság és káosz uralkodik
a belpolitikai berkekben.

Holott ma sokkal inkább, mint valaha,
volna szükség egy komoly egységes és
határozott kormányra.

Gyönyörű szavak — gyanus Intenciók

Gandi, a fasiszta olasz külügyminiszter
hatalmas beszédet mondott a leszerelési
konferencián. Olyan beszédet, amely —
ha tiszta intencióból fakadt volna — meg
érdemelne, hogy minden szavát elévülhe
tlen köztalálóra vessék. Ez a beszéd akár
melyik társadalmi forradalmár ajkáról is
elhangozhatott volna, mert hiszen olyan
radikális követeléseket tartalmaz, ame
lyek Európa mai légkörében határozottan
forradalmi jellegűek. A jog hatáskörének
kiterjesztését követelte Gandi — a hata
lom jogával szemben. Feloldva ez a szó
lam azt jelenti, hogy a hatalom és az
erőszak, az osztályuralom és a politikai
önzés ma rendszerével szemben az emberi
jogokat kell egy új világpolitika tenge
lyévé kovácsolni.

E követelés előtt minden emberiesen
gondolkodó politikuskak meg kell hajol
nia. Az igazság és az emberszeretet ér
zései csapnak ki e szavakból, amelyek
nek tartalmaságánál csak a bátorságuk
teljesebb. S ez a bátorság s az igazság
nak ez a lelkesedése annál is inkább
megragadó, mert egy olyan államférfi aj
káról hangzott el, aki hazájában annak a
politikai rendszernek exponense, mely a
demokratikus gondolkodó emberek sze
mében a legkínosabb emleket idézi fel.
A baj csak az, hogy Grandi szavai mö
gött, a szavak mélységesen emberi érzéseit
mögött nagyon könnyű felismerni azokat
az intenciókat, amelyek e szavak hatását
teremtik. A fasiszmus már megszületése
állanatában a militarizmus és az erőszak

A Banca Nationala is a konverziós javaslat ellen foglalt állást

Március 15-ig meghosszabbították a mezőgazdasági végrehaj
tások felfüggesztését

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj
Kelet tudósítójától). A kamara pénzügyi
bizottsága szerdai tárgyalásán először is
magáévá tette a mezőgazdasági végre
hajtások felfüggesztésének március 15-ig
való meghosszabbítását, majd a konver
ziós javaslattal foglalkozott Argetoianu
jelenlétében. Hedrich szász képviselő azt
követelte, hogy az erdélyi falusi bankok
és hitelszövetkezetek éppen olyan elbírál
ás alá essenek, mint a román népbankok.
Argetoianu meglehetősen megváltozott
taktikát követett a bizottsági ülésén.
Amíg kedden rendkívül energikus és ag
resszív volt, addig szerdán már nagyon
resszív volt, addig szerdán már nagyon
rök ezt a taktikaváltozást kormánykrisis
előjelének tekintik, amit különben alá
támaszt az a körülmény is, hogy az ural

kodó sorozatosan audienciákban fogadja a
politikai pártok vezetőit.

Az Epoca értesülése szerint a Nemzeti
Bank kormányzója, Anghelescu memoran
dumot nyújtott át az uralkodónak s ebben
rámutatott azokra a súlyos következmé
nyekre, amelyekkel a konverzió megvaló
sítása a jelenlegi tervek alapján járna
az ország egész hiteléletére és így a Nem
zeti Bankra is.

A Viitorul, a liberálisok lapja, mint a
párt álláspontját leszögezi, hogy felfogá
suk és a kormány tervezete között a kon
verzió kérdésében alapvető ellentét van.
A kormány kategóriákra osztja a mező
gazdasági adókat, ezzel szemben a libe
rálisok a összes mezőgazdasági adóssá
gokra egyenlő elbánást kérnek.

Grandi a hajthatatlan önzés politikájának aposztrofálta a franciák leszerelési tervét

A leszerelési konferencia mai ülésén az olasz külügyminiszter
élesen szembefordult a francia leszerelési állásponttal. „A jog
nak adjanak több hatáskört és nem a hatalomnak több jogot”.
Brüning a jóvátételekről is tárgyalt Genfben

Genf, február 10. Brüning a leszerelési
világkonferencia tegnapi plenáris ülése
után tárgyalt sir John Simon angol kül
ügy-, Tardieu francia hadügy- és Grandi
olasz külügyminiszterrel a jóvátételi kér
désről. A német kancellár délután fél
hatkor elutazott Genfből azzal, hogy még
vissza fog térni később a leszerelési kon
ferencia ülésére.

A leszerelési világkonferencia mai ülésén
az általános vitában Grandi olasz
külügyminiszter ismertette Olaszország
leszerelésre vonatkozó álláspontját. Han
goztatta, hogy a leszerelési konferencia
delegátusai szerte a világból azért ültek
össze tárgyalásra, hogy a jognak adjanak
több hatáskört s nem a hatalomnak több
jogot. Élesen szembefordult a francia
leszerelési állásponttal, amelyet a hajtha
tatlan önzés politikájának nevez.

Ujólaj leszögezte Mussolini azon elvét,
amely valamennyi állam egyenlő bizton
ságának princípiumát proklamálja. A
németek lefegyverzése csak első lépés

volt az általános leszerelés felé, de most
végre be kell váltani a békeszerződésekb
en is vállalt ígéretet. Olaszország a sor
hajók, tengeralattjárók és repülőgép
anyahajók, továbbá a tankok, a száraz
földi nehéz tüzérség, a bombavető repülő
gépek, a kémiai, gáz- és baktériumháboru
teljes kiküszöbölését és a polgári lakos
ság védelmére szolgáló nemzetközi egyez
mények megfelelő revízióját tartja ki
vánatosnak.

Genf, február 10. Grandi után Matsu
deira japán delegátus beszéde következ
ett. A japán delegátus azt hangoztatta,
hogy a távolkeleti események rendkívül
komoly volta ellenére, Japán a teljes le
szerelés mellett foglal állást. Felfogása
szerint a fegyverkezéseket a lehető leg
messzebbmenően korlátozni kell. A mai
ülés utolsó szónoka egyébként Zalesky
lengyel külügyminiszter volt, aki termé
szetesen a francia álláspont mellett nyil
latkozott.

Kain-bélyegét viselte homlokán. És viseli
ma is. Olaszország ma tipikus katonai és
rendőrállam, ahol a jogot az erőszak he
lyettesíti s ami jog van, az kizárólag a
hatalom joga. Ha tehát Grandi őszintén
gondolná azt, amit tegnap Genfben el
mondott, úgy elsősorban arra kellene tö
rekednie, hogy a saját hazájában is a
jog hatáskörét terjesszék ki a hatalom
jogával szemben. Akkor elsősorban Olasz
országban kellene megszűnnie az erőszak
uralmának és elsősorban a fasiszmusnak
kellene letennie kardcsörtető és imperia
lista politikájától.

Csak hogy erre sem Grandi, sem gaz
dája: Mussolini nem gondolnak komolyan.
Grandi szavai, amelyet a hajthatat
lan francia politikai önzésről mondott,

egy ugyanolyan hatalmi tébolynak a meg
nyilatkozása, egy ugyanolyan hegemoni
kus törekvésnek kifejeződése, melyért
Grandi Franciaországot vádolja. Az egész
hangzatos beszéd, a nagyszerű szavak
nem céloztak mást a leszerelési konferen
cián, mint a francia hegemonia gyöngíté
sét, hogy ezzel szemben az olasz hatalmi
politika nyerjen kedvező megvilágítást a
könnyen hívó és kritikátlan tömegek sze
mében.

Nagyon szép volt Grandi beszéde, azt
meg kell adni. E szép szavaknak azonban
egyetlen hibájuk van, nevezetesen az,
hogy mögöttük egészen más intenciók
húzódnak meg, mint amelyeket a szavak
inkább eltakarni, mint őszintén kifejezni
akartak.

VILÁG TÖKRÉ

A hitlerizmus alkotója

A történelem malma napjainkban
gyorsan öröl. Megörli nemcsak a csal
hatatlannak hitt gazdasági koncepció
kat, a dogmává fajult életideálokat, ha
nem a politikai tévelygések és szociális
abszurdumok konjunkturáját is.

Alig pár hónappal ezelőtt a francia
politika hisztériái, az erőviszonyok
nemismerésében fejlett politikai jósök
a hitlerizmus közeli győzelméről beszél
tek. Szinte már dátumra jóslották be
Hitler kormányra kerülését, sőt arról
is beszéltek, hogy Hindenburg elnöki
örökébe ez a nagyhangú náci-„vezér”
fog beleülni.

Azóta ezekről a lázas jóslatokról ki
derült, hogy csak a gazdasági krízis
nyomorában vergődő német nép egyes,
könnyen befolyásolható részének szo
ciális láza és a feudális nagytöke ha
talmi ábrándja volt egyedüli alapjuk.
Soha még látszat ennyire nem tévesz
tett meg tömegeket és soha még ka
landor-politika nem volt annyira ha
tással, mint a hitlerizmus tényleges ve
szélyének látszata.

Ma már más a helyzet Németország
ban egyre inkább tért hódít a józan
ság, egyre inkább visszatér az maga
bízó öntudat, mely a hitlerizmus veszé
lyét közönséges, de annál inkább favo
rizált mumusnak látja. Nemcsak azért,
mert a hitlerizmus valójában sohasem
volt igazi veszedelem, mert uralma
elő az ellentétes erők tulsulya fe
szült, hanem azért is, mert a hitleriz
muson belül is megindult immár az a
bomlási processzus, mely minden kö
zönséges demagógiára és tudományta
lanságra felépített politikai mozgalom
nak természetes történelmi velejárója.

Ez a felismerés eddig nem igen
hallatta szavát. Az átmeneti pszichózis
elnémította, hogy most azután annál
erőteljesebben szólaljon meg. Német
ország egyik legkiválóbb publicistája,
világhírnévként örvendő liberális poli
tika a napokban feltűnéstklő nyilat
kozatában szögezte le, hogy Hitler kor
mányra kerülése immár az abszurdum
ok világába utalhat. Ahhoz ugyanígy,
hogy Hitler uralomra kerülhessen, tul
nagy az ellenyomás a közvélemény
másik, ellenkező részének a nyomása.
Mi a helyzet? Hitler kétféleképpen
kaphatná kezébe a hatalmat: alkotmá
nyos uton és erőszak útján. A parla
mentben, ha ösztönözött meg a nemzeti
szociálistákat és a hozzájuk szító német
nemzeti pártot (Deutschnationale
Volkspartei) és a német néppárt
(Deutsche Volkspartei) tagjait: a ve
lük szemben álló marxista pártok, a
szociáldemokraták és a komunisták
még mindig 18 főből álló többséget
tudnak létrehozni.

Alkotmányos uton a parlamentben,
tehát Hitler nem juthat uralomra. Hit
ler és hívei azonban óvakodni fognak
a pucestól is, vagy az erőszak bármily
más formájától, mert magukkal szem
ben találják az állam egész hatalmát,
amely még mindig erősebb, mint ők.
Berlinben bizonyára fognak hangok
hallatszani, különösen a baloldalon,
amelyek annak a reményüknek fognak
kifejezést adni: „bárcsak pucest ki
sérelné meg Hitler, mert egy balsikerű
puccs a legjobban kompromittálná az
egész mozgalmat...”

Ezt azonban Hitlerék maguk is tud
ják és éppen ezért óvakodni is fognak
mindenféle puccskísérletől, amely si
kertelensége esetére, az egész nemzeti
szociálista mozgalom likvidációjára
vezetne. Azután: az a külföldön na

gyon elterjedt és sokat hangoztatott nézet, hogy „a német nép nagy többsége áll Hitler mögött”: szintén nem áll meg. Hitlernek összesen 167 embere van, egy közel 600 tagot számláló parlamentben, tehát alig egy harmada a képviselőháznak és ha átmeneti sikereit, mint aminők legutóbb voltak a hesseni választások, tagadni nem is lehet: mégis bizonyos, hogy szívvél-lélekkel csak a protestáns Poroszország áll mögötte, a katolikus Rajnvidéken alig van gyökere és feltűnően gyengült a pártja Dél-németországban. (Bajorországban, Württembergben, Badenben). Ha Németországban ma választásokat írnának ki: Hitler az egész birodalomban elveszítene pártja egy részét és mai 167 embere helyett alig 150 mandátumot tudna csak kapni, ami a parlamentnek alig egynegyed része. Az egész Hitler-mozgalom — és ezzel a külföldön is tisztában kell lenni: — tulajdonképpen nem más, mint egy pszichózis, amely, még ebben a formájában is, hat nyolc hét óta apadóban van, ami onnan is látható, hogy azok az ingátag kedélyek, akik mint minden politikai divatot, a hitlerizmust is követni kezdték, lassanként kezdik otthagyni és a többi politikai táborokhoz visszaszállingóznak.

Ha az elnökválasztás nyugodtan folyik le, ha a nemzetközi konferenciák valami megnyugvást hoznak, ha kiderül, hogy a Hitler-féle mozgalom csak egy kísérlet, melytől komolyan tartani nem kell, ha az összes Stillehalte-tárgyalások eredménnyel végződnek; akkor egy nyugópont áll be, a bizalom kívül és belül visszatér és a külföldről ásmét jelentkeznek majd az a töke, amely ott ma nagy mennyiségben teljesen kamatoztatlanul hever, — holott a töke, a természete szerint, okvetlenül elhelyeződést keres. És ugyan hol találhatna a töke jobb helyet, mint amilyen egy nyugodt Németország, ahol magas kamatot fizetnek utána és ahol a kétségbevonhatatlan, az igazi értékének nyira visszaestek, hogy a legfinomabb papírok: egy Siemens-részvény, egy I. G. Farbenindustrie-részvény valóságos ingyen kapható? Persze, ezeknek a hiteleknek hosszú- és nem rövidlejáratuaknak, könnyűszerrel felmondhatóknak kell lenniük. Akkor azután megindul a munka, megszűnik az elégedetlenség, csökken a ma hatmilliót kitevő munkanélküliek száma és akkor természetesen visszatér a nyugalom a lakosság lelkébe is, amely, sajnos, a mai viszonyok között eltűnt belőle s amelynek következtében az elégedetlenség az embereket részben a kommunisták, részben a nemzeti szocialisták táborába hajította.

Pályázat

A Viseul de sus-i ort. izr. hitközség pályázatot hirdet heti 2000 (kettőezer) kgr. kóser hus szállítására. Pályázhatnak mindazok felekezeti különbség nélkül, kik hajlandók az állatokat a Viseul de sus-i vágóhidon rituálisan levágni. Ajánlatok sürgősen a hitközség előjáróságához küldendők.

Kóser hus szállítására pályázat hirdetés

A satu-marei ort. izr. hitközség vállalkozót keres, aki a hitközség I. oszt. kóser marhahus szükségletének (kb. havi 120—150 mm.) állandó ellátását, esetleg e mennyiség egy részének a szállítását, előre meghatározandó árban vállalja.

Óvodáképes pályázók felhívhatnak, hogy pályázatukat legkésőbb e hó 20-ig bezárólag a fenti hitközség előjáróságához nyújtsák be, ahol a részletes feltételek is megtudhatók.

Satu-Mare, 1932. február 9.

A hitközség előjárósága

Vissza a háboruba?

SELECT MOZGÓ

Bemutatja A. E. DUPONT világhírű rendező legújabb színházi alkotását:

SALTO MORTALE

(Halálugrás)

megható cirkuszdráma, német párbeszédekkel, főszerepekben: ANNA STEN, OTTÓ WARBURG és KURT GERRON. Műsorán kívül hangos híradó. Monopol Sud-Est-Film.

Sorocában megtartották a második vizsgálatot is...

Amikor a miniszterelnök mégis erősebb, mint a belügyi alminiszter

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Dreptatea, a nemzeti parasztpárt hivatalos organuma, mai számában igen érdekes hírt közöl. Mint ismeretes, a Zsidó Párt és a szocialdemokraták képviselői újabb vizsgálatot kértek a kormánytól a sorocai véres dráma ügyében. Iorga miniszterelnök megígérte, hogy a parlament rendelkezésére fogja bocsátani Marcovici tábornok által levezetett első vizsgálat aktáit, sőt azelőtt sem zárkózott el, hogy újabb vizsgálatot tartassanak, a hat ifju titokzatos lelevezetésével kapcsolatos körülmények felderítésére. A vitába beavatkozott Ottescu belügyi alminiszter is, aki kijelentette, hogy az első vizsgálat, amely a grancsárok teljes ártatlanságát állapította meg, kifogástalan és objektív volt. Eppen ezért a sorocai dráma ügyében nincs helye sem újabb vizsgálatnak, sem par-

lamenti vitának. Iorga szó nélkül lenyelte a belügyi alminiszter ellenvéleményét, de ugylátszik, mégis keresztül vitte álláspontját. A Dreptatea szerint ugyanis a miniszterelnök bizottságot küldött ki a sorocai dráma körülményeinek tanulmányozására. A bizottságot Caliani, a közoktatásiügyi minisztérium kisebbségi osztályának balázsfalvi származású vezérigazgatója vezette. A bizottság tegnap visszaérkezett Bukarestbe és jelentést tett Iorga miniszterelnöknek. Egyes verziók szerint Caliani vezérigazgatónak különleges megbízatása volt arra, hogy tisztázza a sorocai zsidó liceumnak a drámával kapcsolatos szerepét. A bizottság munkájának eredményéről Cristi beszarabiai miniszter fog közelebről expozét tartani a sajtó képviselői előtt.

Meghalt a verébuccai gyermekgyilkosság áldozata

Holtponton áll a bűnügy rendőri nyomozása

Cluj-Kolozsvár, február 10. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A verébuccai borzalmak gyermekgyilkosság tizenkétéves áldozata negyvennyolcórás kinos haláltusa után kiszenvedett. A kis Rozsnyai Péter kedden egész délután 41 fokos lázban feküdt és egy percig sem nyerte vissza eszméletét. Éjfél tájban kezdődött meg a kisfiu agóniája és másfél óra múlva a szerencsétlen gyermek kiszenvedett. Halálakor hozzátartozói köréje gyűltek és hajnali három óraker a holttestet elszállították a temető halottasházába.

A fiatal áldozat elhalálzásával egyelőre minden támpont nélkül maradt a rejtélyes bűnügy nyomozása. A rendőrség tovább folytatja a nyomozást a három feltűnően öltözött ember után, akiket Feldmann István házmeester személyleírása alapján köröz a kolozsvári rendőrség. Az eddigi feltevés szerint a tettesek nem hagyhatták el a várost és minden jel arra mutat, hogy rövid időn belül kézre lehet őket keríteni. A rendőrségre kedden több mint negyven gyanuskülsőjü

egyént állítottak elő, akiket szembesítettek Feldmann Istvánnal. Eddig azonban az egyik gyanúsítottban sem ismerte fel a tettest.

A nyomozás eddigi adatait kiegészíti az öreg Rozsnyai vallomása, aki elmondta hogy a napokban 21 ezer lejt akart kivenni a bankból. A helyiségben egy ember csatlakozott hozzá, akit ismert, de a nevére nem emlékszik. Ez az ember feltűnő érdeklődéssel kérdezősködött tőle, megkapta-e a pénzt a banktól vagy sem, mire az öreg rövid válasszal kergette el magától.

Feltételezhető, hogy a tettesek erre a huszonegyezer lejre számítottak, amikor a Rozsnyai-házban pénz után kutattak. A rendőri feltevés szerint ez az érdeklődő csak a Feldmann által látott alakok egyike lehet.

A nyomozás egyelőre tehát holtponton áll, de tekintve, hogy a tetteseket könnyen felismerhetik, minden remény megvan arra, hogy hurokra kerülnek.

Palesztinában megeredt az eső és felszökött a narancs ára

A világgazdasági válság ellenére is erősen emelkedő tendenciát mutat a palesztinai narancs-export

Jeruzsálem, február 10. Két kedvező hír érkezett Palesztinából. Az egyik arról szól, hogy lényegesen emelkedett a narancsok ára, a másik pedig arról, hogy megindultak az esőzések az országban.

A két hír rendkívül nagy jelentőséggel és fontossággal bír Erecz Jizrael életére. Köztudomású ugyanis, hogy a narancs képezi a palesztinai export bázisát és hogy a narancs-export évről-évre emelkedett. Az elmúlt esztendőben kétféle milliót érte el a narancs-export, az általános világgazdasági krízis ellenére is. 3.000.000 lárára emelkedett a palesztinai narancs-export mennyisége és remény van arra, hogy ez a szám a közeljövőben a tízmilliót is el fogja érni. Erthető tehát, mily nagy jelentőséggel és fontossággal bír Erecz Jizraelre a narancs árának felszökése

a világgazdaságban, ahol az első helyet Anglia és Németország foglalja el. Ez a tény azonban annál is öröndetesebb, mert az utóbbi hónapokban csökkenő tendenciát mutatott a narancs ára, különösen januárban, míg most 5 százalékos áremelkedés állott be, amely lényegesen felfokozta a palesztinai narancs-export prosperitását. Ehhez még hozzájárul az is, hogy február és március hónapok képezik a narancs-export alapját és ezek a hónapok több mint 40 százalékos többletet szoktak jelenteni a narancs-exportban és ha a mai árak megmaradnak, úgy a legjobb és a legkedvezőbb szezon van biztosítva a palesztinai narancs-export számára.

Az esőzések megindulása szintén nagy jelentőséggel bír a palesztinai termelésre. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az elmúlt évben a fagy és a megszokottnál is gyengébb esőzé-

sek igen károsan befolyásolták az évi termést és nagy károkat okoztak. A napokon keresztül tartó bőséges esőzések most igen kedvező perspektivákat nyújtanak az údei termésre.

A világkrízis a demokráta elnök-jelöltnek nagy esélyeket biztosít Amerikában

Newyork, február 10. Az Egyesült Államok elnökválasztását ez év novemberében fogják megejteni, de máris erős agitáció folyik a jelöltek érdekében. Hoover ellen-jelöltjeként Franklin D. Roosevelt, Newyork államának kormányzóját emlegetik, aki számos újságnyelilatkozatban kijelentette, hogy a demokráta párt jelölését elfogadja. Roosevelt jelöléséről egyébként a Csikágóban júniusban megtartandó demokráta párti kongresszus fog végérvényesen dönteni. Roosevelt, aki távoli rokona az elhunyt Theodor Roosevelt elnöknek, a legnépszerűbb demokráta politikus Amerikában. Mindazonáltal néhány jelölttel meg kell majd küzdenie. Hangulatot csinálnak még demokráta körökben Ritchie érdekében, aki Maryland kormányzója, továbbá John Garner texasi képviselő, aki a képviselőház speakerje. Főleg a Hearts-sajtó propagálja. Roosevelt legszármottevőbb riválisa azonban Al Smith még nem nyilatkozott a jelölés elfogadásáról. Al Smith Roosevelt elődje volt a kormányzósági állásban és ellenjelöltje Hoovernek 1928-ban. Kérdés, vajjon Al Smith akkori kudarcára ellenére még egyszer megpróbálja-e a szerencsét.

Abban az esetben, ha Roosevelt jelölteti magát, akkor a választási harc főleg belpolitikai és gazdasági szempontok szerint fog kialakulni. Roosevelt olyannak ismerik, mint aki az európai problémák iránt meleg rokonszenvvel viseltetik. Wilsonnak a Népszövetség érdekében lefolytatott harcaiban sokat dolgozott. Az utóbbi időben azt az eszmét propagálta, hogy az Egyesült Államok alkotmányát változtassák meg olyan irányban, hogy a gazdasági krízis könnyen, zökkenésmentesen legyen megoldható. Ha Roosevelt kerülne az Unió élére, akkor a prohibíció kérdése teljesen háttérbe szorulna és előtérbe jönnének a gazdasági krízis megoldására vonatkozó javaslatok. Az új jelöltek ez a beállítottság egymagában is népszerűsíti őt a tömegek előtt. Az alkoholtalalom tekintetében a koncepciója, hogy előlts az egyes államoknak legyen joguk dönteni és a prohibíciót teljesen ki kell kapcsolni az Egyesült Államok általános politikájából. A republikánusok kétségtelenül ismét jelölni fogják Hoovert. Ha mégis másvalakit jelölnek, akkor ez azt jelentené, hogy a republikánusok beismerik elnöküknek a belső és külső krízissel szemben való tehetetlenségét. A demokráta a világkrízisből fakadó hangulatot erősen kiaknázzák propagandájuk érdekében és a választás szerencsés kimeneteléről közöttük nagyon bizakodó a hangulat.

Tűzifaszükségletét

a termelőtől közvetlen szerezze be!

ÁRAM:
Aprított prima hasáb 60 lej pro 100 kg.
Aprított Ia. hántottfa 68 lej pro 100 kg.
Ol fa 900 lejtől 1200 lei-ig ülenként minőség szerint

Bármely mennyiséget házhoz szállítok. Győződjön meg személyesen a pontos mérlegelésről és a jó miniségről.

Telepek: Str. Londrei (Hosszu u.) 25.
Str. Georgehe Enescu (Gyufagyár u.) 3.
„Unio”-telep.

CZIMENT GÉZA
fatermelő. — Telefón 50.

Február 27-én jelenik meg magyar fordításban

SCHALOM ASCH

világhírű triójának első kötete

MOSZKVA

A legszínesebb képet nyújtja a mai Oroszországról. A legobjektivebb kritika a mai Oroszországról. A 300 oldalas mű ára csak 84 lej.

Megrendeléseket felvesz az Uj Kelet könyvosztálya

A több a vallás

Látó

Bécs, február 9. a hosszú, széles, kon — Gürtel — át nyilgyenes, s övezett Laxenburg wienerneustadi o ágazásnál utjelző előtte forgalmi mindig Bécsben le Wien 23 km., itt Tattendorf 3 km.

Tattendorf! Kis zott házak a csat lett — a városka vasutvonal. Vált szemaforok... Köz hatalmas gyártelep járat előtt. A gyár szolid, nagy fel OESTERREICHIS TRIE A. G. A g tábla, rajta z SIEDLUNG TATT

Csodaszép, vad hatalmas, svájci st Zöldre festett ajtó zölddel befuttatott benne? Senki! Üre Bemegyünk. Az villa ajtaját. Lépes erkély. Amikor az világos hall ajtaját dulattal mondja: M tuska? Igen, Matus a villában! Igen-ig rénylő! Itt? Igen-ig

És most elkezd portás, a gyár mért tulajdonosa, a köny — akik ismerték. Matuskát, a gazdag szörös háztulajdon a vallásos családá rémet...

A mérnök: A n megyek és ott talál ezt a papírszerző komám, hirtelen el holnap Tattendorfba legjobb belátásod s 1931. VII. 6.”

Ennyi az egész. H Másnap reggel kijött mindenütt munkások galmam sem volt. E tuska, mivel, mit kell nem látta senki M hozzánk izent ki, hol tudni róla semmit — Nem tudtuk, mit gon lánk kalandra gondó fia volt. Egy hét m kig sárosn, tépett ru szemekkel —, mint van jökdéjüknek lenni

Hol voltál? Egy de nem csináltam üzl (1931 július 12-én merénylet...)

A darabok A könyvelő: A ny szer a telepre és lát sok gázcsoveket v darabokra. — Mit es igazgató ur rendelte Matuskát — minek darabok? Nem kell tudni, felelte. Ez egy sok pénzt fogok kere rényleteket ezekkel vette el...)

A portás: Volt egy mény a telepen. Egy rancsot, hogy a kémé dönteni. — De igazgató ezt megcsinálni. kót, vagy építőmester mi mérnök urunkat h — Ne beszéljen olyan faluból a közművesmes nap le kell dönteni... aznap. Isten esodája, löle semmi baj. (A lélekbuvárók tünét volt Matuska vágy...)

A mérnök: Alighogy zökkel a megállapodott fogott Matuska a rom tott mindent, amit es ugyan, hogy az volt

A többszörös háztulajdonos, a vidám gavallér, a vallásos családapa — a biatorbágyi rém...

Látogatás a tattendorfi gyárban, ahol Matuska dolgozott. A rombolás ösztöne sokszor kitért a merénylőből. Matuska villája

Bécs, február 9. Szalad velünk a kocsi a hosszú, széles, kockaköves bécsi utcán — Gürtel — a hosszú kilométereken át nyilegyenes, széles, kétoldalon fákkal övezett Laxenburger-Allee — letérünk a wienerneustadti országútra. A badeni elágazásnál utjelző tábla: Wien 17 km. — előtte forgalmi rendőr áll, mintha még mindig Bécsben lennénk. — Iraskirchen: Wien 23 km., itt letérünk az országútról: Tattendorf 3 km.

Tattendorf

Tattendorf! Kis hely, rendes, gondozott házak a csatornázott Triesting mellett — a városka szélén a Wien-Aspang vasútvonal. Váltók, sinkereszteszédések, semaforok... Közvetlen a vasút mellett hatalmas gyártelep. Autóknak megáll a bejárat előtt. A gyárépület falaira régimódi szolid, nagy fekete betűkkel festve: OSTERREICHISCHE EISENINDUSTRIE A. G. A gyárkapun pedig ívelt tábla rajta zöld, modern betűk: SIEDLUNG TATTENDORF.

Üres a szép villa

Csodaszép, vadregényes park közepén hatalmas, svájci stílusú kétemeletes villa. Zöldre festett ajtók, ablakok, mindenütt zölddel befuttatott erkélyek, — ki lakik benne? Senki! Üres.

Bemegyünk. Az öreg portás kinyitja a villa ajtaját. Lépcsőház. Hall. Körbefutó erkély. Amikor az öreg kitarja a hatalmas világos hall ajtaját — egész széles mozdulattal mondja: MATUSKA-SALL! Matuska? Igen, Matuska! Itt lakott! Ebben a villában! Igen-igen, a biatorbágyi merénylő! Itt? Igen-igen! A MATUSKA...

Mit mond a személyzet?

És most elkezdnek mesélni. Az öreg portás, a gyár mérnöke, a telep jelenlegi tulajdonosa, a könyvelő, az építészkollega — akik ismerték, mindennap látták a Matuskát, a gazdag vállalkozót, a többszörös háztulajdonost, a vidám gavallért, a vallásos családapát — a biatorbágyi rémet...

A mérnök: A nyáron egyszer hazamegyek és ott találok bécsi szálláson ezt a papírszeletet (mutatja): „Kedves komám, hirtelen el kell utaznom, menj ki holnap Tattendorfbá és intézz mindent legjobb belátásod szerint. Ölel Szilvi. 1931. VII. 6.”

Ennyi az egész. Egy szóval sem több. Másnap reggel kijöttem ide, szanaszét mindenütt munkások, vállalkozók — fogalmam sem volt, kivel, mit akart Matuska, kivel, mit kell intéznie. Egy hétig nem látta senki Matuskát. A felesége hozzánk ízent ki, hol van a férje — nem tud róla semmit —, mit mondott nekünk? Nem tudtuk, mit gondoljunk! Valami gáláns kalandra gondoltunk — ebben nagy fiú volt. Egy hét múlva került elő, nyakig sáros, tépett ruhában — de csillogó szemekkel —, mint akinek legtöbb oka van jókedvűnek lenni.

Hol voltál? Egy birtokot néztem meg, de nem csináltam üzletet. (1931 július 12-én történt a jüteborgi merénylet...)

A darabokra vagdosott gázcső

A könyvelő: A nyáron kimegyek egyszer a telepre és látom, hogy a munkások gázcsöveket vagdalnak félméteres darabokra. — Mit csinálnak maguk? Az igazgató ur rendelte így! Megkérdeztem Matuskát — minek kellenek a gázcsődarabok? Nem kell magának mindent tudni, felelte. Ez egy új találmány, ezzel sok pénzt fogok keresni. (A vasuti merényleteket ezekkel a gázcsövekkel követte el...)

A portás: Volt egy hatalmas gyárkérmény a telepen. Egy reggel kiadja a parancsot, hogy a kéményt azonnal le kell dönteni. — De igazgató ur, mi nem tudjuk ezt megcsinálni. Hivassunk mérnököt, vagy építómestert, vagy legalább a mi mérnök urunkat hívassuk ki Bécsből. — Ne beszéljen olyan sokat, hívassa el a faluból a kőművesmestert, a kéményt azonnal le kell dönteni... Le is döntötte még aznap. Isten csodája, hogy nem lett belőle semmi baj.

(A lélekbuvárak szerint patológikus tünet volt Matuskánál a rombolási vágy...)

A mérnök: Alighogy létrejött a hitelezés a megállapodás, nyomban neki-tört Matuska a romboláshoz és lebontott mindent, amit csak lehetett. Igaz ugyan, hogy az volt a munkaprogram,

hogy mindent értékesítsünk és hogy a gyárépületeket lebontjuk, de amikor ezekkel már mind készen volt, azt mondta nekem egy szép napon, hogy fogjak azonnal hozzá a portásház lebontásához.

— Meg vagy örülve? — kértem. — Hiszen ez a ház, ugy ahogy van, nagyon jó ház és a Siedlungban éppen ugy eladható, mintha én építettem volna, jobbat én sem tudok csinálni, minek romboljam hát le?

„Beteggé teszel, ha nem bontod le a házat!”

— Kérlek, ne kérdezz annyit, beteggé teszel, ha nem bontod le a házat!

Természetesen nem bontottam le és amikor bementem Bécsbe, szigorúan meghagytam a munkásoknak, hogy semmit se bontsanak, semmihez többé hozzá ne nyuljanak! Napokon keresztül nem volt nyugtom tőle, míg aztán egy újabb szép napon megint csak minden szó nélkül eltűnt.

Nyolc-tíz nap múlva olvassuk egy újságban, hogy a biatorbágyi halálvonat megmenekült utasai között volt Matuska Szilveszter is. Az egyik lap szerint háztulajdonos, a másik szerint nagykereskedő, a harmadik szerint rt. igazgató, a negyedik szerint vasuti segédtsz.

Másnap, hétfőn reggel hét órakor beállít hozzánk Matuska. Ekelen nagy Leucoplast a homlokán, arcán. Építész-kollegám felkényököl az ágyában.

— No, ilyen szerencséje is csak egy ilyen buta alaknak lehet, mint maga, az egész vagon elpusztul és magának semmi baja. Hát mi történt?

Es Matuska mesélni kezdett: Hogyan esett a vagon 26 méter magas viaduktról a sötét éjben a mélységbe, — hogyan esett ő ki a kocsi ablakán a földre — olyan szívesen, borzalmas részletezéssel mesélte el nekünk, hogy el is felejtettünk gondolni arra a valószínűsége, hogy 26 méter zuhanást aligha uszhatja meg valaki egy horzsolással a homlokán.

Kiderül a darabokra vágott gázcsövek tizka

Október elején, egy szerdai napon, reggel kilenc órakor az autobuszról ugrottunk le az építészkollegával, amikor a Ringen megpillantottuk Matuskát.

— Nini, Matuska! Hogy van, kis öreg? Réveteget szemekkel nézett maga elé. (Utólag tudtuk meg, hogy akkor már detektívek gyűrűje kísérte napok óta minden lépését...)

Ugyanaznap este hallottuk, hogy Matuskát letartóztatták... a biatorbágyi merénylővel gyanúsítják... Összenéztünk a kollégámmal. — Ugyan! Örültség! — Egyszerre összerendeznek.

— Te! — mondom kollégámnak — nem emlékszel, milyen méretűek voltak a gázcsődarabok, amikről az újságok írtak?

— Miért? — kérdi.

— Mert nekem most ötlik eszembe,

hogy Matuska a nyáron gázcsöveket vagdaltatott kinn darabokra...

Szó nélkül, megdöbbenve mered rám a kollega és kimondja, amire én irtózva gondoltam:

— Azonnal fel kell menned a rendőrségre!

Másnap reggel 7 órakor beállít hozzánk egy rendőr. Kétségbeesetten hajtogatja, hogy ő hinni akar Matuskának, de borzalmas, hogy milyen véletlenül játszunk közre, mind a három merénylet idején nem tud beszámolni hollétéről... No várjon, egy újabbat mondunk:

— Matuska a nyáron gázcsöveket vagdaltatott a gyárban!

Most már ő mered ránk szótlánul és elkezd siettetni, hogy azonnal menjek be vele a rendőrségre.

Ez csütörtökön reggel történt.

Helyszíni szemle

Pénteken reggel kijöttek a hatóságok Tattendorfbá.

Széjjelnéztek mindenütt, minden zegzugot bejártak, találtak a telepen villany zsinórt, ami teljesen azonos színű volt a nála levő bűnjellel, amit Biatorbágyról hozott magával, elgondolkozva hallgatták könyvelőnk vallomását a gázcsövekről.

— Tartok tőle, hogy csak az örültek házába fog jutni — mondta az egyik detektív.

Mi még akkor sem tudtuk felfogni a szavak jelentőségét. Még szombat délben is azt adta le a bécsi rendőrség a sajtónak, hogy ők még mindig nem látják tisztán, hogy tényleg Matuska-e a merénylő? Napok kellettek nekik is, nemcsak nekünk, amíg el tudtuk hinni, hogy mi hónapokon keresztül mindennap láttuk, ismertük „Jack the ripper” meg „Kürten Péter” utódját...

K. O.

A vonaton lőtte agyon egyik adósa Moldova leggazdagabb zsidó gabonakereskedőjét

A tömeg meg akarta lincselni a gyilkost a jasi pályaudvaron

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Jasi és Farlau között közlekedő vonaton tegnap délután bozralmas gyilkosság, történt, amelynek Moldova egyik leggazdagabb zsidó gabonakereskedője, a sokszoros milliomos: Abe Gottlieb esett áldozatul. Gottlieb többszörös háztulajdonos volt Jasiban és a város melletti Hodora községben hatalmas földbirtok fölött is rendelkezett. Kereskedelmi és pénzügyi relációi kiterjedtek egész Moldovára. Hoffmann Josif jassii-megyey gabonakereskedő különböző tranzakcióiból kifolyólag kétszáz ezer lejfel tartozott Gottliebnek. A multimilliomos bekebelezte magát Hoffmannnak egy jassii házára, amelynek értéke jóval meghaladta a kétszáz ezer lejt.

Hoffmann a legutóbbi két esedékesség-

nél nem tudott fizetni s haladékokat kért. Gottlieb ezt megtagadta és megindította az eljárást a bekebelezett ház elárvereztetésére. Tegnap délután a jassii Traian kavéházban találkoztak egymással adós és hitelező. Hoffmann kétségbeesetten kérte Gottlieböt, hogy adjon neki újabb haladékokat, ez azonban szöba sem akart állani adósával. Hoffmann elkeseredésben lelövessel fenyegette meg Gottlieböt. Az esti személyvonattal akartak mindketten birtokaikra visszatérni. Gottlieb egy másodosztályú fülkében helyezkedett el, ahol több ismerőseivel diszkurált. Egy adott pillanatban megjelent a fülkében Hoffmann is, aki megismételte kérését Gottlieb előtt. Ez elnézett az adós feje fölött és még csak válasza sem méltatta. Erre Hoffmann revolvért rántott elő és

rálőtt Gottliebóra. A golyó halántékán találta el a gabonakereskedőt, aki rövid agónia után kiszenvedett. A gyilkos eldobta revolverét és eszelősen kiáltozni kezdett:

— En öltem meg, én öltem meg!

A fülke utasai lefogták a gyilkost és a jassii állomásrendőrségre kísérték be. A gyilkosság hírére hatalmas tömeg gyűlt össze a komiszáriátus előtt s Hoffmann csak a rendőrök és vasutasok kordonja mentette meg a meglincseléstől. Így is kegyetlenül elverte a feldühödött tömeg. A jassii ügyészség azonnal megindította a vizsgálatot. Hoffmann kihallgatása során azzal védekezett, hogy Gottlieb intranzigenciája folytán földönfutóvá lett volna lennie. Abe Gottlieböt felesége és hat árvája gyászolja.

Az állam törvénytelenül „elrekvirálja” a CFR napi bevételeit

Miért nem tudja fizetni szállítóit a vasut

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj Kelet tud.) Valcovici közlekedésügyi miniszter az elmúlt héten kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy a CFR 1931. évi költségvetése egymillióárd 800 millió lej deficittel zárult. Valcovici szerint valószínű, hogy ebben az évben a CFR deficitje még nagyobb lesz. Januárban voltak napok, amikor a CFR inkasszója az egész ország területén nem haladta meg a tízmillió lejt, holott az államvasutak tízmillióard lejes évi költségvetéssel dolgoznak. Ilyen körülmények között a vasutak valóban nehezen tudják fizetni szállítóikat.

Az utóbbi időben a helyzetet különösen képen súlyosbitja az a tény, hogy a pénzügyminiszter kényszeríti a CFR-t, hogy naponta a lehetőség szerint 5—10—15 millió lejt fizessen be az állam-pénztárba. Ebből a pénzből az állam

fizetéseket és nyugdíjakat folyósít. A CFR-t, a legújabb pénzügyminiszteri rendelkezések fölöttébb kímosan érintették. A jó békeidőben is az volt a dolgos rendje, hogy a vasutak investíciós kiadásait az állam fedezte, sőt időközönként a vasutak jókarban tartásáról is gondoskodott. A háboru után az államra hárult az államvasutak deficitjeinek fedezése. Most a kormány nemcsak hogy nem fedezi a deficitet, de ellenkezőleg, még normális bevételeitől is megfosztja a CFR-t. Helyesebben szólva, nem a CFR-t, hanem azokat az ipari és kereskedelmi vállalkozásokat, amelyek a vasutnak hitelbe szállítanak s amelyek ezáltal lehetővé teszik, hogy a CFR egyáltalán működhetik.

A helyzet tehát pillanatnyilag ez: az állam nemcsak hogy nem fizeti közvetlen hitelezőit, de megakadályozza a

CFR-t is abban, hogy kötelezettségeinek eleget tegyen. A szállítók így természetesen hónapokon, sőt éveken keresztül nem jutnak hozzá követeléseikhez, ezért nem tudják fizetni munkásaikat és tisztviselőiket. Mindez a hitelélet további megbénításához és a gazdasági válság elmélyítéséhez kell hogy vezessen. A helyzetet még paradoxonszerűbbé teszi az, hogy az állam még az elmúlt évről hatszázmillió lejfel tartozik a CFR-nek különböző állami szállítókért, ezenfelül pedig a inkasszó elvonása beleütközik a CFR autonómiáját biztosító törvénybe. A pénzügyminisztérium azonban az utóbbi időben nem sokat törődik az autonómiával. A CFR-hez hasonló a helyzet a postánál, az utpénztárnál, sőt az autonóm monopol pénztárnál is.

HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

olyásolták az évi at okoztak. A na bőséges esőzések spektivákat nyuj e.

demokrata nagy eselye-merikában

Az Egyesült Álla év novemberében áris erős agitáció. Hoover ellen. Rooseveltet, New yozóját emlegetik. kovatban kijelen párt jelölését el- eséről egyébként megtartandó de- s fog végérvénye- aki távoli rokona osevelt elnöknek. okrata politikusa- tal néhány je- zdenie. Hangula- okrata körökben i Maryland kor- i Garner texaszi- iselőház speaker- jtó propagálja. b riválisa azon- m nyilatkozott a. Smith Roosevelt- sági állásban és- 1928-ban. Kér- ori kudarcra elle- róbálja-e a sze-

Roosevelt jelöl- stási harc főleg- szempontok sze- eveltet olyannak rópai problémák vvel viseltetik. ég érdekében- sokat dolgozott. z eszmét propa- Államok alkot- g olyan irány- krízis könnyen- megoldható. Ha- nő élére, akkor- eljesen háttérbe- nének a gazda- onatkozó javas- a beállítottága- ti őt a tömegek- kintetében az a- z egyes álla- teni és a prohi- kapcsói az os politikájából. elenül ismét je- mégis másvala- z azt jelentené, beismerik elnö- krizissal szem- A demokraták hangulatot erő- lájuk érdekében és kimenetele- izakodó a han-

égletét szerezze be!

lei pro 100 kg. lei pro 100 kg. lei-ig ölenként rint

ához szállítok- esen a pontos- minőségről. (Hosszu u.) 25. ufagyár u.) 3-

ÉZA fón 50.

magyar fordí-

CH első kötete

KVA nyújtja a ma- ktivebb kritika- 300 oldalas mű- ei.

az Uj Kelet

Leleplezték a kémet

III Dagover és
Teodor Loos-al

REDL ezredes: az áruló

Ma a Corso Mozgóban

Német beszédfilm

ZSIDÓ VILÁG

A világgazdasági krízis ellenére is rendületlenül áll Palesztina gazdasági struktúrája

Varsó, február 10. Január 31-én nyílt meg Varsóban a lengyelországi cionista szervezet tizedik évi konferenciája. Jichak Grünbaum képviselő, a lengyelországi cionista szervezet elnöke, hatalmas beszédben vázolta a zsidóság világhelyzetét és a cionizmus aktuális problémáit.

A lengyelországi cionista konferencia megnyitói ülése

Rámutatott arra a súlyos gazdasági krízisre, amely az egész világ zsidóságára szakadt és különösen a lengyelországi zsidóság gazdasági összeomlásáról szólt megrázó szavakkal. Majd a cionizmus politikai kérdéseivel foglalkozva, többek között a következőket mondotta:

— Az angol kormány, amely a mandátum folytán kötelezettséget vállalt zsidó nemzeti otthonunk felépítésének előmozdítására, göröngyöket hajít a mi utunkba. Az angolországi kormányváltás és a palesztinai közigazgatásban beállott változások ezideig nem hoztak lényegesebb enyhülést. A munkásbevárdolás jelenleg is korlátozva van. Az angolok Palesztina-politikáját láthatóan befolyásolja az arab és a muzulmán világ felől fenyegető veszedelmek.

— A kormány velünk szemben az előzékenységet és a jóakarát hangjait üti meg, Palesztinában azonban meghazudtolja ezeket.

Grünbaum a lengyelországi zsidóság jogvédelméről

Grünbaum ezután a lengyelországi cionista viszonyokkal foglalkozott és sajnálatát fejezte ki, hogy a revizionisták és az Eth Liwnoth csoport távol tartja magát a konferenciától. Elégtétellel állapítja meg azonban, hogy az Eth Liwnoth szervezet néhány csoportja a központi utasítás ellenére is részt vesz a konferencia munkájában. Ezután a lengyelországi zsidóság politikai problémáival és a Zsidó Parlamenti Klub működésével foglalkozott. Rámutatott arra, hogy a lengyel cionisták energikus harcot folytattak a zsidóság polgári és politikai jogaiért. De a Pilsudski-kormány sem gondolt arra, hogy a zsidóság jogos követeléseit teljesítse. Végül megemlékezett a Chovevé Cion-mozgalom ötvenéves jubileumáról és a további harcra hívta fel a lengyelországi cionistákat, a cionista ideálok elérése érdekében.

A londoni exekutive levele

A londoni cionista exekutive levelet intézett a konferenciához, amely többek között a következőket tartalmazza:

„A mai viszonyok között nehezen lehet tiszta képet nyújtani a cionizmus mai helyzetéről. Az exekutive minden lehetőt elkövetett, hogy a Macdonald-levelemben lefektetett alapvető biztosítékokat végre is hatják. Annak ellenére, hogy az angol kormánnyal folytatott tárgyalások nem voltak teljesen kielégítőek, mégis le kell szögezni a tényt, hogy az exekutívának sikerült megakadályozni a palesztinai országfejlesztési rendelet publikálását, amely káros hatással lett volna a mi érdekeinkre. Továbbá le kell szögezni a kormány objektivitását az ország rendjének és biztonságának helyreállítására terén, olyan politikát, amely ha indirekt uton is, a mi életünk alakulására jótévő hatást gyakorol. Ami az országfejlesztési tervet illeti, nem lehet tudni még, hogy mivé fog kialakulni. Az országfejlesztési igazgató munkájának eddigi eredményeiről sem lehet még véleményt nyilvánítani. French igazgató egyelőre csak egy álta-

Üzenet az idős embernek.

Dr. Völgyesi Ferenc 312 oldalas nagy új könyvében mindent megmagyaráz. A hatalmas könyv ára 204 lej Lepagenál Kolozsvár, postán utánvétellel franco. Kérje az új könyvek jegyzékét Lepagenától.

lános áttekintést tartalmazó jelentést nyújtott át a főkörmányszónak. Mindaddig, amíg French teljes jelentését, konkrét javaslatokkal együtt, nem terjeszti elő, mindaddig, amíg a kormány ezt a jelentést és ezeket a javaslatokat nem tárgyalja meg a Jewish Agency és az arabok reprezentánsaival, a jelentést nem fogják publikálni.

A palesztinai Jisuvban normálisak a gazdasági viszonyok

— A politikai helyzet még nem kristályosodott ki. Az exekutive ugy Londonban, mint Jeruzsálemben örsön áll és egyetlen alkalmat sem mulaszt el, amely alkalmas arra, hogy a zsidó nemzeti otthon alapvető érdekeit megvédje. Az exekutive reméli, hogy az egész mozgalom meg fogja őrizni éberségét és tiszta öntudatát, mert végeredményben a mi sorsunk a mi képességeinktől és a mi egységünkötől, a mi munkaerőnkötől és a mi tartásunktól függ. Különös megelégedéssel kell aláhuznunk azt a tényt, hogy az általános súlyos világgazdasági krízishez arányitva.

Palesztinában normális gazdasági viszonyok uralkodnak. Annak ellenére, hogy a különböző országokban lakó zsidókra nehezedő súlyos gazdasági krízis nem hagyja érintetlenül Palesztinát sem, — a Jisuv gazdasági struktúrája rendületlenül szilárdan áll a világgazdasági támadásai-ban. A palesztinai munkanélküliek száma is normális arányú az általános viszonyokhoz képest és távolról sem hasonlítható a többi országok munkanélküli-gének arányaihoz.

— Cionista barátaink — fejezi be le-velét az exekutive — nem első és utolsó ízben él át a cionizmus egy nehéz helyzetet. Ép úgy, mint maga a zsidó nép is, át kell, hogy éljen súlyos idők. De átélte őket. Hisszük és reméljük, hogy az élő népi erő és a lendület egy alkotó élethez újra felül fog kerekedni és azokat a nehézségeket is, amelyek ma a mi fel-szabadító ideálunk utjában állnak, le fogjuk küzdeni és a zsidó nép meg fogja sokszorosítani erőfeszítéseit a mi építő munkánk befejezéséhez.

Társasulkozásunkra a fedélközi jegyek már elfogytak

A többi jegyek is már csak korlátozott számban kaphatók. Tízennyedikén este lezárul a jelentkezés

A központ távirati utasítására kénytelenek vagyunk bejelenteni, hogy palesztinai társasulkozásunk fedélközi jegyekre több előjegyzést senkitől el nem fogadhatunk. Az eddigi előjegyzéseket is csak az esetben tartjuk fenn, ha az ezekre vonatkozó előlegek legkésőbb 12-én estig a bankba (táviratilag) megérkeznek. Ugyanígy minden más jelentkezést a többi még szabadon levő osztályokra is, csakis abban az eset-

ben jegyünk elő, ha a jelentkezés és egyben az előleg is, legkésőbb 14-én a kezünkben van. Több kérdézősködére itt ismételtlen kijelentjük, hogy szó sem lehet arról, hogy valaki csak az oda szóló jegyét váltssa meg. A hajó ugy oda, mint vissza — van kibérve, tehát a vissza szóló jegyek is nálunk föltétlenül megváltandók, de az I. és II. osztályú jegyekkel más, később visszajövő hajókkal is vissza lehet jönni.

KÖZGAZDASÁG

A Banca Nationala nem szavazza meg a Bercovici Bank kényszeregyezségét?

A jegybank képviselői megfellebbezték a kényszeregyezség omologálásáról szóló döntést

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj Kelet tud.) A bukaresti törvényszék annakidején ratifikálta a Bercovici-bank kényszeregyezségi kérését, amelyhez a hitelezők 86 százaléka hozzájárult. Ennek megfelelően a kényszeregyezséget omologálták, a következő feltételek mellett:

A Bercovici-bank százszázalékos kvótát fizet, három esztendőn belül, hat-százalékos kamat mellett. A részletek fizetését a bank vagyonán kívül a Bercovici testvérek magánvagyonára is garantálja. Az omologálás ellen néhány hitelező felebbeszéssel élt. Ezek között volt általános meglepetésre a Banca Nationala is, amelynek visszleszámitolási hitelkövetelése van a Bercovici-bankkal szemben. Tegnapra tüzte ki a bukaresti tábla a felebbeszési tárgyalást. A Banca Nationala képviselője mindenekelőtt is azt kérte, hogy a tárgyalást egy későbbi időpontra halasz-szák el. A Banca Nationala a Bercovici-bankkal szemben fenálló követeléseinek egy részét kirografáris követelésnek tekinti és éppen ezért kéri, hogy a követelés erejéig szavazhasson a kényszeregyezség elfogadására, vagy el nem fogadására föltét. (Ezt a kérést annak-idején a törvényszék megtagadta.)

A Bercovici-bank jogi képviselője, Vitu ügyvéd élesen kritizálta a Banca Nationalát. Szerinte a jegybank el akarja odázni a kényszeregyezség végleges megoldását. Furcsa — mondotta az ügyvéd —, hogy amíg egyrészt az adós igyekszik minél hamarabb abba a helyzetbe jutni, hogy fizethessen, a hitelezők elodázzák a végleges jogi döntést és megakadályozzák a kényszeregyezség végrehajtását.

A tábla el akart tekinteni a Banca Nationala terminuskeresésétől és hozzá-látni a felebbeszések érdembeli tárgya-lásához, kiderült azonban, hogy a régi hitelezői bizottságot, amely egészen az omologálásáig működött elmulasztották beidézni. Emiatt a tárgyalást február 20-ra halasztották el.

Megszavazták a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank kényszeregyezségi kérését. A kolozsvári törvényszéken ma délelőtt verifikálták a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. kényszeregyezségi kérésére föltötti szavazás eredményét. Megállapítást nyert, hogy 466 millió 684 ezer 380 lej betétet képviselő hitelezők jogosultak a szavazásra. Ebből 426 millió 963 ezer 824 lej értékű követelés képviselői a kényszer-

egyezség megadása mellett szavaztak. Ez 91.4 százalékot képvisel, vagyis a hitelezők óriási többségét. A kényszeregyezség ellen mindössze 1 millió 19 ezer lej értékű betétek képviselői szavaztak, tehát egészen elenyésző kisebbség. A kényszeregyezségi bíró a kényszeregyezséget megszavazottnak jelentette ki. A hitelezői bizottságban az Első Erdélyi Biztosító, a Református Egyház és a kolozsvári piarista rendház képviselői foglalnak helyet.

TŐZSDEI JELENTÉSEK

Bukarest: Fr. frank 6.59, font 584, dollár 167.70, belga frank 23.37, lira 8.75, sv. frank 32.79, cseh korona 4.98 és fél, márka 39.85, holland forint 67.60.

Zürich: Márka 121.65, dollár 5.12 és fél, font 17.68, fr. frank 20.17 és fél, lira 26.70, cseh korona 15.57 és fél, lej 302 egynegyed, zloty 57.45.

BEVÁSÁRLÓI ÉLET

WIZO-élet Gyulafehérváron. Dr. Ábrahám Józsefné, a WIZO országos alelnöke a napokban meglátogatta a WIZO gyulafehérvári helycsoportját és nagy érdeklődés mellett beszámolót tartott a WIZO bázeli világkonferenciájáról és a Zs. N. Sz. marosvásárhelyi konferenciájának a cionista nők munkájára vonatkozó határozatáról. A nagyszámu hallgató ság meleg ünneplésben részesítette a kitünő előadót. A gyulafehérvári WIZO egyébként elhatározta egy héber óvoda létesítését, valamint a közeljövőben egy gyermek mesedélután megrendezését.

Megválasztották az Academith-Barisszia új vezetőségét. Az Academith-Barisszia f. hó 8-án este tartotta meg a zsidó menza olvasótermében szemeszternyitói gyűlést. Dr. Dénes László üdvözlő a megjelenteket és vázolja a Barisszia gyökeres reorganizálásának szükségességét, mely hivatott az egyetemi hallgató-ságot alapos cionista nevelésben részesíteni. Beszède végén egy jelölőbizottságot delegál az új vezetőség kijelölésére és a gyűlés vezetését átadja Ing. Noszin Mórnak a Zákén testület elnökének. A jelölőbizottság jelentését a plénum elfogadja, megválasztván a Barisszia élére ros-risonnak Danzig Hillelt, ros-séninek Halberg Arthurt, ros-slisinek Sonnenklár Mártont, Ing. Noszin Mór be-jelenti, hogy a Zákén testület a megválasztott vezetőségbe dr. Diamantstejn Andort, mint hospitátort delegálja. A zákének nevében fiatalos lelkesedéssel igéri, hogy a Zákén testület ezután aktívan részt fog venni a Barisszia ezután munkájában. Az új ros-rison, Danzig Hillel átveszi a gyűlés további vezetését, közöni a barisszianusok bizalmát és vázolja röviden a Barisszia munkájának ezután utjait, majd ismerteti a Barisszia hivatását, mely a cluji cionista ifjusági életet a régi nivóra kell fellendítse. Ezután dr. Marton Ernő tartott rendkívül nívós előadást. Dr. Marton Ernő lendületes szavakkal vázolja a Cionizmus filozófikus értelmét és arra a konklúzióra jut, hogy a zsidóság annak köszönheti több ezer éves fennmaradását, mert előrelátóbb volt, mint a többi népek és meg-érezte az új idők közelgését. Fejtegetéseit plasztikus történelmi példákkal igazolja. A Cionizmus a zsidó nép organikus megnyilvánulása, küzdelme a halál ellen. A Barisszia egy szebb és zsidóbb életet jelent a zsidó ifjuság számára. A Cionizmus a többi népek gyűlöletét jelentő nacionalizmussal ellentétben egy konstruktív nacionalizmus, egy pozitívum, a zsidóság egészséges regenerálódási folyamata. Ennek a cioni ideálnak a jegyében kell meginduljon a Barisszia ezévi munkája. Danzig Hillel ezután fegyelmezett és lelkes munkára hívja fel a barisszianusokat. A gyűlés lélekemelő hangulatban a Hatikvah akkordjai mellett fejeződik be.

Az Uj Kelet osztályának újdonságai

Aisberg: Most már életságos bevezetés 245 ábrával és képpel. Nicsky növendék Amerikai tragédia. A sóvár amerikai fiatal kötet 234 lej. Oswald ember. Egy új életfilozófia. Vass Adolf: Szabó lej. Kapható az Uj Keletben utánvétellel vagy a költség előzetes beküldésével (bélyegben is.)

Frakking

A kin

Sapey körüli kezd fenyegetést jelent

A távolkeleti helyzetetől fordulatot jelentő fordulatot, mely szerint a kínai háborúra készül, már eddig is elcsodál, nem várt ellentétet, hogy amennyi állást ténylegesen nyújt, egy a japán impérium még mélyebb lesz.

A kínaiak fokozottan egyébként Japánban militarista reakciót. számoltunk arról, hogy a japán pénzügyminiszter további japán csapást nézete szerint ügyek végleges összeállítására. Valószínűleg ennek köszönheti azt, hogy egy fiatal ember székelt fogadott fel, a landósági pénzügyminiszter.

Ez a borzalmas pán és általában a japán azonban nem szünteti, hogy amennyi, tovább akarja folytatni háborúját, egy egyrödik a pénzügyi csökkenés, mert egyidejűleg nagyhatalmak pénzügyi bojkottot szerveznek.

A helyzetnek a japán egyre kedvezőtlenebbé mérsékelte megkísérelés, most az a közvetlen, ha körül, illetőleg Szemeltem csikarjon ki. lem létrejön-e, kétség, ak repülőflottája és a ról-perce fokozódik.

Nagyan jellemző a, hogy az angol-szász venciós lendülete ellen, az impresszióit kelti, ka, mint Anglia biznyilvánosságra nem, att passzívum akarna egyelőre — viselkedni.

A legújabb távolkeleti ról alább következő saink számolnak be:

London, február 10. nokság utasította, hogy légi harcok közzemzetközi koncesszió japán pilótákkal a felett ne bocsátkozzanak.

Tóktóba érkezett rint Lu-Yangban a kínai háborúra készülő Kinát négy katonai ták be s újjászervezési főparancsnokságot utveszi át.

Kína kormánya egytotta a nagy kínai militarizálására iránylatokat.

Ennek következményben a hatalmak cion tárgyalásokat kezdte.

A kínai kormány hosszú háborúra rendezkedik be

Sapey körül egy-két napon belül újra éled a japán támadás. A japánokra nézve kezd fenyegetővé alakulni a helyzet Kinában. A békeszerető japán pénzügyminisztert lelötte egy fiatalember. Blücher orosz tábornok Vladivosztkba utazott

A távolkeleti helyzet legújabb és legjelentősebb fordulatát az a hír jellemzi, mely szerint a kínai kormány hosszú háborúra készül fel. A japánokat már eddig is elsodálkozta a kínaiak szemérmes várt ellentállása és nagyon valószínű, hogy amennyiben a kínai ellentállást ténylegesen sikerül megszervezni, úgy a japán imperiummal való eszaki háború még mélyebb lesz.

A kínaiak fokozódó ellentállása egyébként Japánban megerősítette a militarista reakciót. Már tegnap beszámoltunk arról, hogy Jnuie volt japán pénzügyminiszter állást foglalt a további japán csapatmozgások ellen, mert nézete szerint ez a japán pénzügyek végleges összeomlásához vezet. Valószínűleg ennek a kijelentésnek köszönhető az, hogy a japán fasiszmus egy fiatal ember személyében bérnyilvánítást fogadott fel, aki a pacifista hajlandóságu pénzügyminisztert lelötte.

Ez a borzalmas politikai merénylet és általában a japán fasiszták terrorja azonban nem szüntetheti meg azt a tény, hogy amennyiben Japán tényleg tovább akarja folytatni imperialisztikus háborúját, úgy egyre gyorsabban sodródik a pénzügyi csőd felé, annál is inkább, mert egyidejűleg a kapitalista nagyhatalmak pénzügyi és gazdasági hajókötöt szerveznek ellene.

A helyzetnek a japánok részére való egyre kedvezőtlenebb alakulása természetesen megkétszerezi a japán hadvezetőség tevékenységét, amelynek most az a közvetlen célja, hogy Sanghaj körül, illetőleg Sapeyben döntő győzelmet csikarjon ki. Hogy ez a győzelem létrejön-e, kétséges, mert a kínaiak repülőflottája és katonai ereje percről-percre fokozódik.

Nagyan jellemző a helyzetre az is, hogy az angol-szász hatalmak intervenciói lendülete ellanyhult s szinte azt az impressziót kelti, hogy úgy Amerika, mint Anglia bizonyos, eddig még nyilvánosságra nem került érdekek miatt passzívabbnak akarnak — legalább is egyelőre — viselkedni.

A legújabb távolkeleti eseményekről alább következő részletes tudósításaink számolnak be:

London, február 10. A kínai parancsnokság utasította valamennyi pilótáját, hogy légi harcok közben kerüljék a nemzetközi konvenciók területét s a japán pilótákkal a hatalmak negyedei felett ne bocsátkozzanak repülőharcba.

Tókióban érkezett információk szerint Lu-Yangban a kínai kormány hosszú háborúra készül berendezkedni. Kinát négy katonai kerületre osztották be s újjászervezik a hadsereget. A főparancsnokságot újra Csang-Kai-Sek veszi át.

Kína kormánya egyidejűleg elutasította a hatalmak kikötővárosok demilitarizálására irányult japán javaslatokat.

Ennek következményeként Sanghajban a hatalmak csapatparancsnokai tárgyalásokat kezdtek a japán és kínai főparancsnokkal.

Az Uj Kelet könyv-osztályának könyv-ujdonságai

Aisberg: Most már értem a rádiót. Műveltségbevezetés a rádiótechnikába. 245 ábrával és képpel 78 lej. Balla Borisz: Niczky növendék 135 lej. Dreiser: Amerikai tragédia. A pénz és szerelem. 3 kötet 234 lej. Oswald Spengler: Gép és ember. Egy új életfilozófia gondolatai 72 lej. Vass: Adolf: Szabadalmi törvény 50 lej. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában utánvétellel vagy az összeg és portó költség előzetes beküldése mellett (postabélyegben is.)

ni főparancsnokkal. A tanácskozáskor célja semleges zóna létesítése.

Nomura japán ellentengernagy átvette Shiosawatól a sanghai haderők főparancsnokságát. Egyidejű jelentés szerint Wu Sung erődöse körül az elkeseredett harcokban némi szünet állott be. A hajógyök, tankok, repülőgépek, amelyek ottanták a lövedékeket és bombákat a kínai állásokra, elhallgattak. A kínai védők folytatják rommá lőtt állásaik kijavítási munkálatait

Ugy hírlék, hogy a japán főhadás Sapey körül egy-két napon belül újjáéled.

A légi harcok most az eső és köd miatt szünetelnek. Ennek ellenére a japánok 33 hadihajót koncentráltak a Wu-Sung erőd előterébe s a mai nap folyamán feltétlenül át akarják törni a kínaiak vonalát. A kínaiak ellenállásának megtörésére irányuló nagyarányú akció kezdetét vette.

A belső helyzet egész Kinában az idegenekre nézve kezd fenyegetővé alakulni.

A japán alattvalókat kormányköltségen szállítják haza. Tegnap kínai kikötőből ötezer japán alattvalót szállítottak Japánba, ma újabb hajók indulnak a kínai partokról japán állampolgárokkal. A mai elutazók száma meghaladja a tízezret.

London febr. 10. Tienstinben japán katonaság váratlanul körülfárta a város házákat. A japán csapatparancsnok a polgármester és a tanács tagjai elé aláírásra nyilatkozatot terjesztett. Kényserhelyzetükben a nyilatkozatot aláírták. Erre a japánok feloldották az osztromzárt és visszavonultak.

Tókióban Inuie volt japán pénzügyminiszter ellen revolveres merényletet követtek el.

Egy fiatalember, név szerint Komuma közellen közelből háromszor rálőtt az államférfiúra, aki később kórházba szállítás közben a kapott sebesülésekre belehalt.

A rendőrség megállapította, hogy a merénylő fegyverét a Fekete Gárda titkos reakciós alakulatól kapta, amelynek az utóbbi idők japán politikai gyilkosságai során csaknem mindig volt szerepe.

Egyidejű jelentés szerint több amerikai pilóta Kinába érkezett, hogy felajánlják szolgálataikat a kínai légi haderőnek. Orosz és német repülő is vannak a kínaiak légi flottájában.

Újabb diplomáciai tárgyalások indulnak meg?

London, február 10. Blücher orosz tábornok, távolkeleti legfőbb parancs-

Eggy Petrol HAJHULLÁS HAJKORPA ELLEN

nok elutazott Moszkvából Vladivosztk felé.

Moszkvai lapok hangoztatják, hogy az északmandzsuriái vasútvonal teljesen normálisan funkcionál. Az orosz vasutások mindenütt a helyükön maradtak s az összeköttetés Vladivosztkkal Charbinon át — a japán megszállás ellenére — sem szakadt meg.

A távolkeleti események ügyében egyébként a népszövetségi tanács tegnap az esti órákban ült tartott, amelyen a távolkeleti konfliktus ügyével foglalkoztak. Sato japán delegátus utalt arra, hogy 1927-ben az Egyesült Államok és Anglia kormányai is katonai rendszabályok foganatosítására kényszerültek Kinával szemben.

A vita végén az elnök Paul Boncour felszólította Kina delegátusát, Jent arra, hogy szolgáltaison újabb adatokat a népszövetségi alapokmány 15 szakaszának alkalmazása iránti kérelmének alátámasztására.

Ezzel egyidejűleg a francia kamara ülésén az előadói jelentés után a távolkeleti helyzet felől interpelláltak a kormányt. Laval közölte a kamarával, hogy Franciaország már eddig is a két konfliktusba került kormányánál és a Népszövetségnek is minden befolyását latba vetette a viszály kiküszöbölésére. Újabb diplomáciai tárgyalások a felek engedékenységre bírására folyamatban vannak.

Másodszor is véres ütközetet vívtak a Calea Grivicán a rendőrök és a vasúti munkások

Két súlyos sebesülés történt. A hivatalos vizsgálat szerint kommunista agitátorok voltak az összetűzés okozói

Bucuresti-Bukarest, február 10. (Az Uj Kelet tud.) A Calea Grivitein tegnap este véres incidens játszódott le. Mintegy 500 főnyi munkás összegyűlt az uccán és zárt sorokban indultak a 261. sz. házban levő vasúti műhely felé, ahol gyűlést akartak tartani. A rendőrök a tiltott gyülekezést megakadályozandó oszlásra szólították fel a munkásokat.

majd, amikor felszólításuknak nem volt eredménye, az első sorban haladó négy munkást letartóztatták.

A munkások nem akartak engedelmessé válni, mire a rendőrök fenyegetett helyzetben érezvén magukat először a levegőbe löttek és amikor ennek sem volt eredménye,

a munkások felé fordították fegyverüket. Két súlyos sebesülés történt

Az egyik Standu Dumitrescu 19 éves fényképész, a másik Furnea Vasile bufteai cipész, tehát egyik sem a tüntető vasúti munkások közül való. A lövésekre a tüntetők szétszórtak úgy, hogy mire a rendőrségi megerősítések megérkeztek, csak a sebesülteket találták a helyszínen.

A hivatalos vizsgálat állapította meg, hogy az összetűzést kommunista agitátorok provokálták ki. Amikor a rend-

őrség letartóztatta a vezetőket, a tüntetők fegyverrel védekeztek és a karhatalom jogosan használta fegyverét. A négy letartóztatott munkást bíróság elé állítják.

Feltűnő, hogy rövid időn belül másodszor kerül sor véres összetűzésre

a Calea Grivitein a karhatalom és a vasúti munkások között. Az első összetűzés, amely néhány hónappal ezelőtt zajlott le, több emberéletet követelt. Most is csak a véletlen mulott az, hogy az összetűzés során csak sebesülések történtek.

Uj népkönyha és melegedő nyilik Kolozsvár szegényeinek

Kóser koszlot adnak az uj melegedőben

Cluj-Kolozsvár, február 10. (Az Uj Kelet tudósítójától). Kolozsváron újabb társadalmi akció indult, mely a nyomor enyhítését tűzte ki céljául. Ez alkalommal melegedő otthont létesítettek Kolozsvár szegényeinek, hogy az uccán maradt munkanélküliek számára nappali menedékhelyt biztosítsanak. A melegedő otthon a Ferdinánd király (v. Ferenc József) uton, a volt Makkay és Burckhardt vasúti helyiségében nyilik meg vasárnap és annak szervezésében a város polgárságának jótékonyágáról ismert rétege vesz részt. Az akciót Rózsa Mór drogériatulajdonos kezdeményezte, aki a maga és alkalmazottai nevében 20.000 lejt ajánlkozott a nemes célra. Egy jótékony emberbarát 5000 lejjel toldotta meg ezt az első hozzájárulást, amely elegendő alapot nyújt, hogy a melegedőt további gyűjtésekkel tető alá hozzák.

Az akció védnökségét Hatiegan Simon rendőrkészor és dr. Bornemissa Sebestyén interimárbizottsági elnök vállalták, akik rendkívüli érdeklődést tanúsítanak az akció iránt. A szervezési munkálatokban dr. Neuberger Zsigmondné, dr. Bíró Gézané, Bernát Mórné és Jakobi Mózes vittek oroszlanrészt. A melegedő otthonban ebédet is kapnak a szegények és hogy felekezetre való tekintet nélkül mindenki étkezhesen a melegedőben, a szervezők úgy határoztak, hogy a melegedőben kóserkoszlot fognak főzni. A vasárnap megnyíló melegedő a legszebb humanitárius célt szolgálja és éppen ezért a szervezők

felkérlik mindazokat, akiknek valamiben fölöslegük van, hogy természetbeni adományaikkal járuljanak hozzá a melegedő létesítéséhez. A melegedő számára burgonya, bab, fűszerárú kell és a szervezők remélik, hogy természetbeni adományokkal sikerülni fog fenntartani a nagy ürt pótló intézményt. Vidéki jótékonykodókhoz is fordulnak a melegedő előkészítői: a szervezők hajlandók jutányos áron átvenni a felajánlott árukat és az elszállítási költségeket is vállalják. A melegedő megnyitása vasárnap délelőtt lesz, ünnepléses külsőségek között.

— Csökkentik Franciaországban is a tisztek és köztisztviselők fizetését. Párizsból jelentik: A szenátus elé törvényjavaslatot nyújtottak be a tisztek és a köztisztviselők fizetéscsökkentéséről, amelynek a tervezet szerint 10 százalékgig kell terjednie.

— Meghalt egy francia tábornok. Párizsból jelentik: Graziani francia tábornok, egy évtizeddel ezelőtt a magyarországi francia katonai misszió vezetője, 73 éves korában meghalt.

— Ismét emelkedett a munkanélküliek száma Németországban. Berlinből jelentik: Németországban a munkanélküliek száma január végén 6 millió 41 ezer volt, 75 ezerrel több, mint január közepén.

Frakkingeket, gallérokat, báliruhákat gyönyörűen tisztít, festi olcsón a Kristály új vezetősége

UJ KELET Legújabb hírek

Amikor a belügyminiszter siet és nincs ideje megvárni az interpellációkat

Argetoianu előre válaszolt azokra a támadásokra, amelyek a grivicai sortűz miatt érhetik a kormányt

Lupu és Raducanu a kamara ülésén összekoccantak Jorgával, mert Lengyelország nem vásárol román tengerit

A régi utpanamákat teregették ki a kamara mai ülésén

Bucuresti-Bukarest, február 10. A kamara szerda délutáni ülésén napirend előtt az elnök kérte a képviselőket, hogy rövidre fogják felszólalásaikat, hogy a napirenden szereplő témákkal kimerítőben foglalkozhassanak.

Írásban kapjanak választ a képviselők

Lupu dr., aki most érkezett vissza külföldi utjáról kéri, hogy a képviselők írásban adják be bejelentéseiket és ezekre a miniszterek szintén válaszoljanak írásban, mivel a jelenlegi rendszer mellett hetek, sőt hónapok telnek el, amíg egy bejelentésre szóbeli választ kaphatnak. Az ellenzék a kérést nagy tapsal fogadja és ahhoz Calinescu nemzeti pártzáróját is csatlakozik, azzal, hogy a képviselők a szóbeli bejelentéstől számított huszonnégy óra belül tartoznak az írásbeli bejelentést megtenni.

Argetoianu belügyminiszter: Eddig még minden miniszter megadta a megfelelő választ a hozzáintézet kérdésekre.

Március 15-ig függesztik fel a mezőgazdasági törvényjavaslat megszavazását

Argetoianu a szószékre megy és beteszti a mezőgazdasági adósságokra vonatkozó végrehajtásokat február 15-ig felfüggesztő törvényjavaslatnak március 15-ig történő meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot és kéri erre a rendkívüli sürgősség kimondását, amit a képviselők egyhangúan megszavaznak.

Lapedatu nemzeti pártzáróját kéri, hogy az iskolák igazgatóinak joga legyen annak meghatározására, hogy a növendékek milyen mértékben és milyen időben foglalkozzanak gyakorlati munkákkal.

Argetoianu válaszolt, még mielőtt kérdezték volna

Argetoianu belügyminiszter a következő szónok. Bejelenti, hogy a konverziós javaslatot tárgyaló bizottság ülésére kell mennie és ezért már előre válaszolni óhajt azokra a esetleges felszólalásokra, amelyek a Grivicai vasúti műhely munkásai és a karhatalom közti összeütközés ügyében el fognak hangzani.

Az ellenzék hevesen tiltakozik az eljárás ellen, amely ellenkezik a parlamenti formákkal, Argetoianu azonban nem törődik a tiltakozással és tovább folytatja beszédét.

Elmondja, hogy a Grivicai vasúti műhely munkásai mintegy négyszázan összegyűltek, tüntettek és köztük és a rendőrség között kezdte összeütközés volt.

A munkások megmozdulása jogos követelésekkel kapcsolatos — mondotta — mert leszállították a fizetésüket, ami a jelenlegi súlyos gazdasági viszonyok között érzékenyen érintette őket.

Mindezek ellenére sem lehet azonban elvárni, hogy bizonyos felforgató elemek bujtogassák a munkásságot és uccai tüntetéseket rendezzenek. Az eset úgy történt, hogy egy rendőr egy tüntető munkást letartóztatott és bekísért a kerületi komiszáriátusra, amire a csoport a komiszáriátus elé vonult, betörte az ablakokat és nem engedték a rendőrök szétoszlásra felszólító felhívásának, amire azok a levegőbe riasztó lövéseket adtak le.

A munkások ellenálltak és az őrszoba parancsnokát, egy komiszárt megverték. A rendőrök kénytelenek voltak fegyverüket használni és a tüntetők közé löttek.

Egy munkás könnyebben megsebesült, ezt bekötözés után lakására szállították, egy másikat pedig könnyebb fejszérüléssel kórházba vittek.

D. R. Ioanitescu hosszan beszél az ügyről és követeli a bűnösök példás megbüntetését.

Pop Valer igazságügyminiszter: Lengylen nyugodt a képviselő ur, ismerjük a törvényt és alkalmazni is fogjuk azt.

Pompei elnök Mirescu szocialista képviselőnek adja meg a szót, Mirescu azonban, sőt egyetlen szocialista sincs jelen az ülésteremben, mert valamennyien részt vesznek a Grivicai esetet megvizsgáló ankétánál.

A miniszterelnök terjeszt alarmhíreket?

Constantin Dimitru liberális, volt miniszter tiltakozik Jorgának és Argetoianu nek a sajtóban megjelent olyan nyilatkozati ellen, mintha az országot végveszély fenyegetné és hogy az ország az örvény szélén állana.

Jorga: En ezt így sohasem mondtam, én csak a bolsevizmus részéről fenyegető veszélyre mutattam rá, ami ellen minden polgári társadalomnak kötelessége védekezni.

Modreanu a kataszteri hivatalnál történt visszaélések ügyében kér szigorú vizsgálatot.

Jorga anekdotázik

Raducanu volt közmunkaügyi miniszter a romániai tengeri export ügyéről be-

szél és kéri a kormányt, milyen intézkedéseket kíván fogantatni az ellen, hogy például Csehszlovákia betiltotta a román tengeri importját.

Jorga egy anekdotát mond el, majd kijelenti, hogy ebben a kérdésben csak akkor adhat konkrét választ, ha interpelláció fog elhangzani.

Raducanu: Ez a kérdés sokkal fontosabb semhogy tréfával el lehetne útni.

Lupu először a képviselői padokból beszél, majd a vita hevében felrohan az emelvényre és erősen gesztikulál Jorga felé.

A csehek nem vesznek romániai tengerit, — mondja — hanem magyar tengerit vásárolnak, mi pedig a magyarokkal banketkezünk. Ha Csehszlovákia és a többi államok ezeket a tilalmi rendelkezéseket érvényben tartják, úgy Románia is hasonló intézkedéseket kell életbeléptessen.

Ez mind csak mende-monda

Jorga: Ez mind csak mende-monda. Kérek konkrétumokat, mert szóbeszédre nem foglalhatok állást csehszlovák barátainkkal szemben, akik velünk szövetségben vannak és akik igen sok nehéz helyzetben siettek segítségünkre.

Trancu-lasi a vasúti munkások nyomorát teszi szóvá és interpellációt jelent be az ügyben, melyre a kamara meg is sza-

vazza a sürgősséget. Florian Zaharia a kormány rádiópolitikája iránt érdeklődik és intenzívebb törődést kíván ezzel az ügygel.

Pop Valer igazságügyminiszter a dorudzsai telepések földjeire vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt be.

Scutaru a kormány vámpolitikájáról jelent be interpellációt.

Segélyt kér a moinești tüzkárosultaknak Singer képviselő

A napirend előtti utolsó felszólalás Singer zsidó képviselőé volt, aki a moinești tüzkárosultak ügyében kérte a kormány sürgős segítségét. Kérte, hogy a lakosságot sürgősen lássák el építőanyaggal és legalább ideiglenes barakkokban helyezték el.

Megpiskálták a régi utpanamákat

Napirenden az uttörvény vitája szerepelt. Seruga liberális az első szónok. Kritizálja a kormány tervezetét és reámutat azokra a szabálytalanságokra, amelyek a múltban történtek. Sorban tárgyalja a vashidak megrendeléseit, azután a svédekkel és a Stewart céggel kötött szerződést.

Válcovici közlekedésügyi miniszter kijelenti, hogy a Stewart ügyben a vizsgálatot még nem fejezték be. Az esetleges bűnösök ellen szigorú szankciókat fognak alkalmazni.

Trancu-lasi: Ha a kormány nem nyúl szigorú kézzel ehhez a dologhoz, úgy a visszaélések sohasem szűnnek meg.

Alimanesteanu kérdésre Válcovici közlekedésügyi miniszter újból hangsúlyozza, hogy a Stewart ügyben döntőbírádság fog itélkezni és hogy a kormány mind megteszi az ügy teljes és világos kiderítésére.

Stefanescu Amza hadügyminiszter törvényjavaslatot terjeszt be a hadsereg kémiai hadtestének felállításáról, amire a sürgősséget megszavazzák.

Évi háromszáz lejébe kerül minden polgárnak a könyvelmü utsterződés

Válcovici közlekedésügyi miniszter a nyersolaj exportjáról terjeszt be törvényjavaslatot, majd Millea képviselő foglalkozott az uttörvényjavaslatl. Kimutatta, hogy az 1929-iki nemzeti pártzáróját éra alatt hozott uttörvény, az utak autonóm pénztárának felállítása menynyire dezorganizálta a helyzetet és csak arra volt jó, hogy három nagy üzletelűssenek nyélbe, a vashidak, a svéd szerződés és az angol Stewart szerződés ügyét.

Az ország minden polgára évente háromszáz lejéle fizeti meg ezt a könyvelmütséget, ami az üzletek folytán a kincstárra háramlott.

Rámutatott a régi magyar uttörvény egyes jó intézkedéseire, az ugynevezett apró javítások kérdését tárgyalta és az utmesterek uti átalányainak ügyét. Beszéde közben Mirto pártzáróját képviselő a nemzeti pártzáróját törvényt igyekezett védelmezni, amire Millea azzal replikázott, hogy az érchidak megrendelője és az érchidak szállító ausburgi vállalat bukaresti képviselője egy és ugyanazon személy volt.

Utána Calinescu Armand nemzeti pártzáróját képviselő mondotta el véleményét az uttörvényről.

Gyárfás szenátor interpellációt fog a szenátusban a nyugdíjügyben

Gyárfás Elemér dr. magyarpárti szenátor csütörtökön délután nagyszabású interpellációt fog elmondani a szenátusban a nyugdíjügyben. Az interpellációt, amely egész csomó adatot tartalmaz, politikai körökben, kormánypárti oldalon is nagy érdeklődéssel várják.

A Magyar Párt parlamenti tagjai közül jelenleg Bukarestben tartózkodnak Páll Gábor dr., báró Szentkereszthy Béla, Laár Ferenc, Willer József dr., dr. Gyárfás Elemér szenátor, akik csütörtökre várják dr. gróf Bethlen György pártelnök érkezését, amiután a parlamenti csoport ülést tart és ezen szövegezik le a kormány konverzálsai tervével kapcsolatos állásfoglalásukat.

FRATERNITAS Könyv. és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10. szám. Telefon 9-77

Taxa postală platite în numerar No. 224.716-929.

da Baron L. Pop (vo Telefon: 9-77. Előfizvonta 110, negyedév 600, egészévre 1200 havonta 1, negyedév egészévre 10 dollár értékű valuta. H szerint. Az „U bászai zsc. Cikkeink utá rás megjelölés

Efacsérelt szárn

Románia közlelete tele megdöböntő és tragik az állam egy részéről tele milliók értékek elherdál talon pedig ötszáz és e lelésekkert árverzeti el A Mezőgazdasági Hit pikus és szugesztiv k kormányaink gazdálkod

Egy évvel ezelőtt súly hatmilliárd lejes kölcsön

nia a francia pénzpiacra

háromszázmilliót

Hitelintézet felállítás

azonban nem lehet élet

gazdasági tartozások k

tan a parasztek ingatla

a konvertált adósságot

A hitelintézet alapsz

mondják, hogy kölcsönt

betáblázásra folyósíthat

Egy milliárdháromszáz

nalatlanul hever a Bar

lejt fizet utána kamati

késekek.

Százhuszmillió lejt é

az adófizetőknek vér é

remettt vagyonából.

Es ugyanakkor az ál

tisztviselőit, a szállítóit

Es ötszáz lejért kép

megsemmisíteni.

Hát nem furcsa és

kon ez?

Hát Argetoianu

Mióta Jorga és Arge

ták a hátmögötti hábo

arany napok virradtak

képviselőkre.

Végre-valahára egysz

lök és ellenzék is a s

ségi honatyá.

Ha mameluk, szivess

két főmuftinak.

Ha ellenzéki hurokat

támadni valamiért a k

a választói előtt lesz sz

Jorgát, vagy Argetoian

tezi magának.

Az attól függ, hogy

fele ellen intéz kirohár

A kormánypárti hona

galmasan ezzel a lehet

ták is és Argetoianu b

Lefőképpen pedig a

hol oda huznak. Az ily

ügy vaktában támadják

Hátha megőrül neki

Argetoianu.

Történt azonban, hog

gudott egyik képvise

iskolarendszer ellen ag

rült képviselő hebegek

nem a miniszterelnök.

ellen akart intrikálni.

Szakasztott úgy, min

gár, akit még a hábor

rendőr felségserés miat

tánságra.

— Igaz az — förm

kapitány — hogy ön

állította, hogy horkol?

— Dehogy — védeke

ipse — én azt az oros

— Hogy, hát ő is

te a rendőrkapitány.

A japán Jaurés

Tokióban ugyanaz a

gódott meg tegnapelőtt,

tus első napjaiban az

megdöbbenését váltotta

ostoba s a sovinszta j

tól elkábított fasizta c

sét lekerített Inouye v

minisztert, akinek az

békét akart és nem h

bűne volt tehát, mint J

cia szocialisták halhata

vezérének, aki a hábor

sabb óráiban merete fele

ama borzalmak ellen, a

vel előre látott és nagy

Inouyenak meg kellett

hány kalandor és vé